

די-תיתבון בִּפְרָעָא דְגִשְׁן
אֲרִי־בְעִירָא דְמִצְרָאִי דְחִלִין
לָהּ בְּרִדְעֵי עָנָא * : וְאַתָּא
יוֹסֵף וְחָיו לְפָרְעָה וְאִמְרַ אֲבָא
וְאִמִּי וְעַנְהוֹן וְתוֹדְהוֹן וְכָל־דִּי
לְהוֹן אֲתוּ מִפְּרָעָא דְגִשְׁן
וְהָא־אֲנֹן בִּפְרָעָא דְגִשְׁן :
ב וּמִקְצַת מִן אֲחוּיו דְּבַר
חֲמִישָׁא גִבְרִין וְאֲבִימִלְכוּן קָדָם
פְּרָעָה : ג וְאִמְרַ פְּרָעָה
לְאֲחוּהִי מַה־עוֹבְדִיכֹן וְאִמְרוּ
לְפְרָעָה רְעֵי עָנָא עֲבָדִיד אֲפִי
אֲנִינָא אֲפִי־אֲבִיחֲתָנָא וְאִמְרוּ
לְוֹת פְּרָעָה לְאֲתוּחְבָא
בִּפְרָעָא אֲתִינָא אֲרִי־לִית
רְעֵא לְעָנָא דִּי לְעֲבָדִיד אֲרִי
חֲסִיד פִּנְאָא בִּפְרָעָא דְגִשְׁן
וּכְעֵן יִתְבִּין־כְּעֵן עֲבָדִיד
בִּפְרָעָא דְגִשְׁן : וְאִמְרַ פְּרָעָה

הַשְׁבוּ בְּאֶרֶץ גִּשְׁן כִּי־תֹעֲבֹת מִצְרַיִם
כִּלְרָעָה צֵאן : מִז * וַיָּבֹא יוֹסֵף וַיֵּגֶד
לְפָרְעָה וַיֹּאמֶר אֲבִי וְאִמִּי וְצִנְאָם
וּבְקָרָם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם בָּאוּ מִבְּאֶרֶץ
כְּנָעַן וְהֵנִם בְּאֶרֶץ גִּשְׁן : ב וּמִקְצַת
אֲחָיו לָקַח חֲמִישָׁה אַנְשִׁים וַיִּצְגֻם
לְפָנֵי פְרָעָה : ג וַיֹּאמֶר פְּרָעָה אֶל־
אֲחָיו מַה־מַּעֲשֵׂיכֶם וַיֹּאמְרוּ אֶל־
פְּרָעָה רַעְיָה צֵאן עֲבָדִיד גַּם־אֲנַחְנוּ
גַּם־אֲבוֹתֵינוּ : ד וַיֹּאמְרוּ אֶל־פְּרָעָה
לְגִיד בְּאֶרֶץ בָּאנֹה כִי־אֵין מִרְעָה
לְצֵאן אֲשֶׁר לְעֲבָדִיד כִּי־כִבֵּד הִרְעַב
בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְעַתָּה יִשְׁבוּ־נָא עֲבָדִיד
בְּאֶרֶץ גִּשְׁן : ה וַיֹּאמֶר פְּרָעָה אֶל־

(*) ג"י בפרוסים אשר לפנינו ארי מרדוקין מצראי כל רעי ענא, וכן נראה עיקר.

רשי

תשבו בארץ גשן. והיא לריכב לכם שהיא ארץ מרעה וכשהאמרו לו שאין אתם בקיאים במלחמה אחרת ירחיקכם מעליו ויושיבכם שם: כי תועבת מצרים וגו'. לפי שהם להם חלשות: (ב) ומקלה אחיו. מן הפחותים שבהם לגבורה שאין נראים גבורים שאם יראה אותם גבורים יעשה אותם אנשי מלחמה. ואלה הם ראובן שמעון לוי יששכר ובנימין. אותם שלא כפל משה שמותם כשברכם. אבל שמות הגבורים כפל וזאת ליהודה ויאמר שמעון ה' קול יהודה ולגד אמר ברוך מרחיב גר. ולנפתלי אמר נפתלי. ולדן אמר דן. וכן לזבולון וכן לאשר זה לשון ב"ר שהיה אגדת א"ל אבל בגמרא צבליה שלנו (ב"ק 5"ב) מלכו שהוא שם כל משה שמותם הם החלשים ואוקן הביא לפני פרעה ויהודה שהוכפל שמו לא הוכפל משום חלשות אלא קעם יש בדבר כדאיתא בב"ק ובברייתא דספרי שניו בה בואת הברכה כמו בגמרא שלנו:

תורה תמימה

מז (ב) לקח חמשה אנשים. אמר ליה רבא לרבה בר מרי, מאן גינהו אלו חמשה אנשים, אמר לו, אותם שהוכפלו בשמות [בברכת משה] (א) [ב"ק צ"א א.'].
 צענין זה ב' עקב כפסוק מה ה' אלהיך שאל מעמך.

מלחמה ולהטריחם. כך מתבאר בגמרא וברש"י, אבל במ"ר כאן איחא להיפך, דלוחן שהוכפלו בשמות היו הגבורים וצירר אותן שלא הוכפלו בשמות, וכדי שלא לעשות מחלוקת בין הגמרא ומ"ר, י"ל דבין להגמרא צין להמדרש מורה הכפל על החזוק, רק להגמרא כפל

(א) והם דן, וזבולון, גד, אשר ונפתלי, משום שחלשים שצרכים היו וצרכים חזוק לכן כפל שמותם לברכה. [ואע"פ דגם יהודה הוכפל שם בשמו, אך אלוהי ה' זה לכונה אחרת כפי שיתבאר שם], ואותם הביא יוסף לפני פרעה שאין נראים גבורים, מפני

חַשִּׁים: כִּד וּבְנֵי נִפְתָּלִי יַחְצִאל וְגוֹנִי
וַיֵּצֵר וְשִׁלֵּם: כִּה אֱלֹהֵה בְנֵי בְרָחָה
אֲשֶׁר־נָתַן לָבֶן לְרַחֵל בָּתּוּ וַתֵּלֶד אֶת־
אֵתָה לַיַּעֲקֹב כְּד־נִפְשׁ שְׁבַעָה: כו כָּל־
הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לַיַּעֲקֹב מִצֻּרִימָה יֵצְאִי
יִרְכּוּ מִלְכָּד נִשְׂי בְנֵי־יַעֲקֹב כָּל־נֶפֶשׁ
שְׂשִׁים וְשֵׁשׁ: כז וּבְנֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר־
יִלְד־לוֹ בְּמִצְרַיִם נֶפֶשׁ שְׁנָיִם כָּל־
הַנֶּפֶשׁ לְבֵית־יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצֻּרִימָה

רשי

ובכולן לא נאמר בהן חשה אלא שהיתה עיקרו של בית: (כו) כל הנפש הבאה ליעקב. שילוא מאריך כנען לבוא למלרים ואין הבאה זו לשון עבר אלא לשון הווה. כמו (אסתר ז) בערב היה בזה וכמו והנה רחל בתו בזה עם הללן לפיכך טעמו למטה באל"ף לפי ששילוא לבוא מאריך כנען לא היו אלא ששים ושש. והשני כל הנפש לבית יעקב הבאה מלרומה שבעים הוא לשון עבר לפיכך טעמו למעלה צב"ת לפי שמעבדו שם היו שבעים שמאלו שם יוסף ושני בניו ונתוספה להם יוסבד בין החומות. (ועיין בציאורי לת"י ומכאן המלא לרעות למאריך. בראשית). ולדברי האומר תאומות נולדו עם השבעים לריכס אלו לומר שמהם לפני ירדוקן למלרים שהיו לא נמנו כהן. מלאתי צוירקא רבה עשו שם נפשות היו לו והכתוב קורא אותן נפשות ביהו לשון רבים לפי שהיו עובדין לאלהות הרבה יעקב שבעים היו לו והכתוב קורא אותן נפש לפי שהיו עובדים לאל

תורה תמימה

(כו) יוצאי ירכו. מכאן שהאומר נכסי ליוצאי ירכו או ליוצאי חלצי — גם הבנות בבל, שהיו דינה בבל שבעים נפש היתה וכללה הכתוב ביוצאי ירכו. [פסני מהרי"י].
(כז) כל הנפש וגו' שבעים. בעי מיניה אבא הליפא מרבי הויא בר אבא, בבבלין אתה מוצא שבעים ובפרט אתה מוצא שבעים חסר אחת, אמר ליה, הכי אמר רבי חבא בר חנינא, זו יוסבד שהורתה בדרך ולידתה בין החומות, שנאמר (פ' פינחס) אשר ילדה אותה ללוי במצרים, לידתה במצרים ואין הורתה במצרים. [ב"ב ק"ג א' ב'].

פחות אחת מינה ליתו בהשבון עשירית ואינו משבח על חסרון האחד, [כלומר א"ע"פ שאין מוסיף אלא מ"ע יום ואין לוקח אלא ל"ט], כיוצא בו כל הנפש לבית יעקב הבאה מלרומה שבעים, עכ"ל. והנה ז"ע מדרשה שלפניו דמבואר דהמספר שבעים שזכאן הוא מלומס, וכן ז"ע בכלל זה מינ"ש בתענית כ"ט א' על הפסוק דפ' שלח ויטבו מתור הארץ מקד ארבעים יום, ופרד' הני ארבעים נבי חד הוו, יעו"ש החשבון, וכן בקדושין ז"ח א' על הפ' דפ' בשלח, את המן אכלו ארבעים שנה, ופרד', וכי ארבעים שנה אכלו והלא ארבעים שנה חסר שלשים יום אכלו, ולמה שכלל הרא"ש הלא לא קשה מידי, כיון דכן דרך הכתובים. וכן ז"ע בסנהדרין ק"ז ב' דפרק על

ובני שהוא לשון רבים ואינו חסר רק בן אחד. וכדפזי היום' דנקרא כן על שם העתיד, דלוי אספר לומר פ"ס היום, דל"כ הוי מספר הבאים יותר משבעים נפש והכתוב אומר כל הבאים — שבעים. (י) ועיין בתומ"ס סי' רמ"ז ס"ג בהג"ה. (י) דבבני לאה מנה שלשים ושלש ובאמת הם רק שלשים ושנים, וד"כ בספוק כ"ו שכולל המספר ששים ושש אינו אלא ששים וחמס, ועם יעקב יוסף ואפרים ומנשה הוו ס"ט. (י) ולא פרעה הכתוב משום דהיתה עדיין עובר במצי אמה.

וע' ברא"ש סוף מוס' פסחים סי' מ' צענין המספר חמשים יום לספירת העומר וארבעים יום במלוקה, כתב דדרך הכתוב כשמניע המנין לסבוס עשירות

שבעין: כה וית יהודה שלח
קדמוהי לנת יוסף לפגאח
קדמוהי לגשן ואתו לארעא
רגשן: כה ופקים יוסף רהבתי
וסליק לקדמות ישראל
אבותי לגשן ואתגלי לה
ונפר על צורה ובקא על
צורה עוד: ויאמר ישראל
ליוסף אלדאנא מית ומנא
הדא מקדמאנא בתי
דחיותי יתאפקי אבי עד
בען אתקום: ויאמר יוסף
לאחיה ולבית אבותי אפק
ואבני לפרעה ואומר לה
אחי וביתאבא די בארעא
דבען עלו קותי: ויגברא
רעי ענא אריגברי מדי
גיתי הח וענהון ותדחון וכל
די קהון אתיאו: ויהי
אריגדי לבן פרעה וימר
מדי עבדיהון: די ותיקרון
וגרי מדי גיתי הו עבדיה
מעולמא ועד בען אפי
אנתא אפי אבהתא קדיל

שבעים: כה ואת יהודה שלח
לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנה
ויבאו ארצה גשן: כה ויאמר יוסף
מרכבתו ויעל לקראת ישראל אביו
גשנה וירא אליו ויפל על צוואריו
ויבך על צוואריו עוד: ויאמר
ישראל אל יוסף אמותה הפעם
אחרי ראותי את פניך כי עודך
חי: ויאמר יוסף אל אחיו ואל בית
אביו אעלה ואנידה לפרעה ואמרה
אליו אחי ובית אבי אשר בארץ
כנען באו אלי: ויהאנשים רעי
צאן כי אנשי מקנה היו וצאנם
ובקרים וכל אשר להם הביאו:
וי היה כייקרא להם פרעה ויאמר
מה מעשיכם: ויאמרתם אנשי
מקנה היו עבדיך מנעירינו ועד
עתה גם אנתנו גם אבותינו בעבור

רשי

אחד: (כה) לסרת לפניו. כהרגונו לפטת לו מקום ולהורות האף יתישב בה: לפניו. קודם
שיגיע לשם. ומלא להורות לפניו לתקן לו בית הלגוד שממס תלא הוראה: (בט) ויאמר יוסף
מרכבתו. הוא צעגו חסר את הסוסים למרכבה להודו לכבוד אביו: וירא אליו. יוסף נראה
אל אביו: ויבך על טאריו עוד. לשון הרבות זכיה וכן (לחז לד) כי לא על איש ישים עוד
לשון רבוי הוא איש שם עליו עילות טספות על חסאיו אף כאל הרבה והאסף בזכי יזהר
על הרגיל אכל יעקב לא נפל על טאריו יוסף ולא נשק ואמרו רבוחים שהיה קורא את שמע:
(ל) אמותה הפעם. פשוטו כהרגונו ומדרשו סבור הייתי למות שתי מיתות בשנה"ו ולשוה"ב
מכחלקה ממני שכינה והייתי חומר שיהבעני הקב"ה מיתתך עכשיו שיעודי די לא אמות אלא
פטם אחת: (לא) ולומר לא אחי עוד חומר לו והאנשים רועי גלן ונו': (לד) בעבור

בעשירות, דבולאי אין חילוק בין חצרן מעם להמסגר
ובין יחרון מעם. ועיין בקרבן מהנאל שיישב קצת
מדרשו שלפניו וכתב צעגו שהוא דוחק, ומחשבת
וקדושתו ובהדרין לא הסכימו כלל, ואל"פ. וע"פ מש"כ

על סדירת הכתובים כמ"כ ה' ארבעים שנה מלך דוד,
בחדרן שבע שנים ותשע חדשים ויבדלושים שלשים
ותשע שנה, כלומר והיו יחרון ששה חדשים, ולדברי
כרמ"ל הלא לא קשה מידי, שכן חסם מספר שלש